

Rapporterade kränkningar till huvudmannen för Nackas kommunala skolor och förskolor höstterminen 2019

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsens verksamhetsutskott noterar informationen till protokollet.
2. Kommunstyrelsens verksamhetsutskott noterar även att Valfärd skola ska arbeta vidare med att utveckla chefernas och medarbetarnas kännedom om kravet att anmäla kränkningar till huvudmannen.

Sammanfattning

Rektorer och förskolechefer är skyldiga att se till att fall av kränkande behandling av barn och elever rapporteras till huvudmannen. Kommunstyrelsen fattade den 11 januari 2016 § 25 beslut om en rutin för anmälning av kränkande behandling och att en sammanställning ska redovisas för kommunstyrelsens verksamhetsutskott en gång varje termin.

En genomgång av anmälningarna till huvudmannen under höstterminen 2019 visar att antalet anmälningar har ökat under höstterminen 2019 jämfört med antalet anmälda kränkningar under vårterminen 2019.

I tjänsteskrivelsen angående anmälda kränkningar från vårterminen 2017 uppskattades att en nivå på strax över 300 anmälningar per termin är en nivå som kan förväntas utifrån antalet förskolor och skolor i kommunal regi i Nacka kommun. Valfärd skola anser att en framgångsfaktor för att lyckas att få personalen att rapportera kränkningar, är att rektor och skolledning medvetandegör frågan om att anmäla kränkande behandling hos sin personal. Detta arbetssätt har kunnat utvecklas med det nya verktyget för att anmäla kränkande behandling och vi kan nu se ett ökat antal anmälningar.

Ärendet

Kommunstyrelsen antog den 11 januari 2016 (KFKS 2015/786-003) en rutin för att hantera kränkande behandling. Av den framgår bland annat att en sammanställning av kränkningarna till huvudmannen ska redovisas en gång per termin till kommunstyrelsens verksamhetsutskott. Sammanställningen ska lämnas till huvudmannen för att ge en bild av hur arbetet mot kränkande behandling bedrivs i alla huvudmannens verksamheter.

Personalen är enligt skollagen skyldig att anmäla till rektor eller förskolechef om kränkande behandling förekommer av barn eller elever. Rektor eller förskolechef ska i sin tur skyndsamt anmäla till huvudmannen som är skyldig att se till att ärendet också utreds skyndsamt (6 kap. 10 § skollagen (2010:800)). Detta gäller även trakasserier eller sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567). Huvudmannen har också ansvar för att hålla sig underrättad om anmälningarna om kränkande behandling och se till att de åtgärder som ”skäligen kan krävas” vidtas.

Kränkande behandling är det begrepp som används i 6:e kapitlet skollagen. Med kränkande behandling avses ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (trakasserier eller sexuella trakasserier) kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Diskriminering enligt diskrimineringslagen är förenklat att någon missgynnas eller kränks, det krävs också att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Trakasserier är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet och som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder).

Sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell natur som kränker ett barns eller en elevs värdighet. Huvudmannen kan delegera utredningsansvaret till rektor, vilket har skett i Nacka. Delegationen finns i punkt 11.2 i kommunstyrelsens delegationsordning. Rektor kan också välja att delegera själva anmälan till huvudman vidare till någon annan person i organisationen.

Skolinspektionens granskning av anmälningar om kränkande behandling utgår från att alla kränkningar ska rapporteras utan att rektor eller förskolechef värderar hur allvarlig kränkningen är. Om kränkningen även innefattar våld och hot enligt arbetsmiljölagen behöver även en anmälan göras enligt KIA-systemet¹. Om kränkningen inte riktat sig mot

¹ KIA är ett rapporteringssystem för tillbud, arbetsskador, riskobservationer och säkerhetsincidenter.

elever utan mot anställda kan en anmälan behöva göras till Arbetsmiljöverket enligt de rutiner som finns för allvarigare tillbud.

Barnets eller elevens upplevelse av kränkning är centralt för bedömningen av om den anmälda händelsen är en kränkning eller inte. Men upplevelsen är inte det som avgör om en kränkning har skett. En berättigad tillsägelse från t.ex. en lärare som är skyldig att värna andra elever och har ett ansvar för skolans ordningsregler utgör generellt inte en kränkning. Kan utredningen inte konstatera att det skett en kränkning avslutas ärendet. Men oavsett om det är en upplevelse eller en faktisk händelse är förskolan eller skolan skyldig att anmäla kränkningen till huvudmannen, utreda den och åtgärda den.

För att kränkningen ska anmälas krävs även att kränkningen har samband med verksamheten, d.v.s. att för att det ska vara en kränkning som skolan är skyldig att anmäla krävs att kränkningen har ett samband med skolverksamheten. Barnens ålder kan ha betydelse. Den praxis som har utvecklats på området anger att barn yngre än tre år inte har de insikter som behövs för att kunna kränka.

Om en vårdnadshavare anmäler till Skolinspektionen eller Barn- och elevombudet att en elev eller barn blivit utsatt för kränkning utreds ärendet utifrån hur skolan har agerat, om händelsen har anmälts till huvudmannen, hur den har utretts och på vilket sätt händelsen har åtgärdats. Om det skulle konstateras att en kränkning skett men att den inte åtgärdats eller utretts, kan Barn- och elevombudet kräva vite av den aktuella huvudmannen. En sådan prövning har dock ingen direkt koppling till anmälan om kränkning till huvudman och den här redovisningen. Om en kränkning inte anmälts till huvudmannen utfärdar Skolinspektionen eller Barn- och elevombudet nästan alltid ett föreläggande.

Nedan följer en sammanställning av de anmälningar som gjorts till Valfärd skola under höstterminen 2019.

Om redovisningen

De anmälningar som görs är känsliga beroende av händelsernas karaktär och med hänsyn till de inblandades integritet. Det är viktigt att de inblandade inte ska kunna identifieras via denna redovisning eftersom det bedöms kunna vara till men för dem. Därför redovisas bara händelserna med avseende på antal per enhet och händelsernas karaktär på ett mycket övergripande sätt så att det inte går att koppla specifika händelser till enheter och elever.

Utvecklingen av antalet anmälda kränkningar i Nackas kommunala skolor sedan 2015

	Antal förskolor	Antal grundskolor	Antal gymnasieskolor	Totalt antal anmälningar
--	--------------------	----------------------	-------------------------	-----------------------------

Höstterminen 2015	0	43	0	43
Vårterminen 2016	2	21	0	129
Höstterminen 2016	0	16	0	274
Vårterminen 2017	2	17	1	186
Höstterminen 2017	2	19	2	245
Vårterminen 2018	3	18	3	300
Höstterminen 2018	3	20	3	279
Vårterminen 2019	3	19	1	273
Höstterminen 2019	2	17	3	325

Antalet anmälningar om kränkande behandling har ökat allt eftersom kunskapen om skyldigheten att anmäla har ökat och det har blivit enklare och säkrare att anmäla till huvudmannen.

Antal anmälningar per skola eller förskola - höstterminen 2019

Anmälningar höstterminen 2019. Se tabell nedan. Enheterna redovisas i alfabetisk ordning.

Enhetsnamn	Antal anmälningar	Antal elever på skolan	Relation anmälda kränkningar /elevantal
Björknäs skola/Centrumskolan	17	1164	0,015
Boo Gårds skola	12	538	0,022
Ekliden	24	867	0,028
Ektorps skola	2	408	0,005
Igelboda skola	3	322	0,009
Jarlabergs skola	4	157	0,025
Järla skola	31	688	0,045
Myrsjöskolan	31	1278	0,024
Nacka gymnasium NT	1	1086	0,0009
Nacka gymnasium S	5	1083	0,0009
Neglinge skola	0	380	0
Orminge skola	17	397	0,043
Samskolan	7	799	0,009
Saltsjö-Duvnäs	40	372	0,12
Sickla grundskola	1	37	0,03
Sickla skola	57	516	0,11
Sigfridsborgs förskolor	2	396	0,005
Sigfridsborgsskolan	16	708	0,023
Skuru skola	11	578	0,019

Stavsborgsskolan	10	628	0,016
Sågtorpsskolan	32	530	0,060
YBC	1	531	0,002
Vilans skola	2	256	0,008
Älta skola	0	540	0
Totalt	326		

Anmälningarna som gjorts under höstterminen 2019 gäller nästan uteslutande kränkningar av olika slag där elever utsätter varandra. Olika typer av fysiska kränkningar är vanligast men det är nästan lika vanligt att de åtföljs av eller inleds med verbala kränkningar. I 16 fall har "etnisk tillhörighet" angivits som orsak till kränkning. I 29 fall fanns det fler än en utsättare. Kränkningar via sociala medier har också anmälts under höstterminen.

Anmälningar i det nya verktyget visar att majoriteten av kränkningarna är engångshändelser eller åtminstone anmälts så. Trots detta visar anmälningarna att 124 kränkningar (38 procent) har upprepat sig på liknande eller samma sätt som tidigare.

Anmälningar enligt det nya verktyget visar att kränkningar kan förekomma på många olika platser på skolorna – klassrum, fritidshem, skolgård med mera. Skolor och förskolor har möjlighet att gå igenom sina anmälningar och se hur de fördelat sig och se om åtgärder kan vidtas som riktar sig mot olika miljöer.

Under höstterminen har Sickla skola, Saltsjö-Duvnäs skola och Sågtorps skola gjort flest anmälningar av alla enheter. Relationen mellan antal elever och kränkningsanmälningar anger dock att det är få kränkningsanmälningar per elev samt att antalet anmälningar är lågt i förhållande till hela elevantalet på skolan. Välfärd skolas bedömning är snarare att det är rektors beslut att driva kränkningar som förklarar att många anmäler.

Om antalet anmälningar fördelas efter skolform och stadium dvs. efter barnens ålder, pekar underlaget på att antalet anmälningar går ner när eleverna når högstadiet. Flest anmälningar har gjorts för elever i åk 1-3 och åk 4-6.

Skolform/stadium	Antal anmälda kränkningar under vårterminen 2019	Antal anmälda kränkningar under höstterminen 2019
Förskola	3	2
Förskoleklass	14	32
Åk 1-3	97	88
Åk 4-6	102	154
Åk 7-9	54	41
Gymnasieskola	4	7
Grundsärskola	0	1

Välfärd skolas bedömning

Det är svårt att bedöma om antalet anmälningar om kränkande behandling speglar antalet faktiska kränkningar i Välfärd skolas förskolor och skolor. Antalet anmälda kränkningar har ökat under höstterminen 2019 och nivån är den högsta sedan mätningarna började 2015. Vissa skolor saknas dock helt i redovisningen och även flera förskolor, varför det ligger nära till hands att tro att det ändå saknas anmälningar.

Instruktionen till förskolorna vad gäller bedömningen av kränkningar har justerats vad gäller små barn. Välfärd skola förväntar sig därför inte anmälningar från förskolan i lika hög grad som i tidigare redovisningar. Den praxis som har utvecklats på området anger att barn yngre än tre år inte har de insikter som behövs för att kunna kränka. Det är istället personalens pedagogiska arbete som bör vara i fokus. Anmälningarna inom förskolan ska istället i första hand ta sikte på skollagens förbud mot att personal kränker barn. Barnkonventionen anger också att barn inte får kränkas.

Förskolor och skolor lägger mycket arbete på det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och likabehandling. Barn och elever bedöms därför vara trygga i mycket hög grad. Av årets kundundersökning framgår att barn och elever känner sig trygga i förskolan och skolan. 90 procent av eleverna uppger att de är trygga i skolan och att deras skola arbetar mot kränkande behandling. Av redovisningen framgår att alla anmälningar har utretts och åtgärdats. I de allra flesta fall har det gått fort – samma dag som händelsen kommit till lärarnas kännedom - men i några fall har det tagit längre tid.

De likabehandlingsplaner som lämnats in till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet har inte i något fall kritiserats. Det är ett tecken på att det förebyggande arbetet mot kränkande behandling håller en god nivå. Däremot har Nacka kommun och skolorna fått kritik och förelägganden av Barn- och elevombudet alternativt Skolinspektionen i några fall för att man inte anmält kränkningar till huvudman eller inte genomfört tillräckligt omfattande utredningar.

Trots anmälningarna bedömer Välfärd skola att barn och elever i mycket hög grad är trygga i verksamheterna. Arbetet för att anmäla kränkande behandling bör dock utvecklas vidare både på enheterna och från verksamhetsstöds sida. Verksamhetsstödet behöver även fortsätta upplysa om skyldigheten att anmäla. För att antalet anmälningar ska spegla den verkliga situationen behöver arbetet med att anmäla kränkande behandling vara integrerat i elevhälsoarbetet och skolans förebyggande arbete. Det är viktigt att rektor driver arbetet med att anmäla kränkande behandling.

Systemet för att anmäla kränkningar har uppdaterats med start den 4 februari 2019 där ett nytt webbformulär för att anmäla kränkningar har införts. Förskolor och skolor kan också använda kränkungsverktyget för att göra egna analyser av sina anmälningar och använda kränkningarna för att stärka det förebyggande arbetet. Det är inte heller nödvändigt att

skolledningen gör alla anmälningar utan lärarna kan själva anmäla och skolledningen ser alla anmälningar som gjorts för sin förskola eller skola.

Ekonomiska konsekvenser

Uppgiften att anmäla till huvudmannen följer av 6 kap. 10 § skollagen (2010:800) samt den praxis angående kränkande behandling som utvecklats hos Skolinspektion, Barn- och elevombudet samt domstolarna. Valfärd skola bekostade en webblösning för anmälningar till huvudmannen för 80 000 kronor under höstterminen 2015. Webblösningen har utvecklats vidare med ytterligare kostnader som följd. Under 2019 har dock kostnaderna varit försumbara.

Arbetet med att motverka kränkande behandling ingår i skolors och förskolors arbetsuppgifter och finansieras med skolpengen. Skolorna anser dock att det är administrativt betungande att skriva anmälningar.

Konsekvenser för barn

Det är viktigt att skolor och förskolor rapporterar kränkande behandling så att nämnden för skolan får en god bild av situationen av kränkningar. Syftet med att skolor och förskolor ska rapportera kränkningar till huvudmannen är att bidra till att huvudmannen bättre kan bedöma barns och elevers trygghet i skolan och om åtgärder måste vidtas för att säkerställa trygghet och studiero.

Helena Ekwall
Enhetschef
Valfärd skola

Barbro Widlund Ivarson
Utbildningsstrateg
Valfärd skola